

Eriarvoistumisen Higgsin bosonia etsimässä

LAURI KOKKINEN

Johdanto

Viimeisen parin vuosikymmenen aikana akateemisen maailman isot tykit ovat tuottaneet suuren määrän eriarvoisuuskirjallisuutta esimerkiksi taloustieteen (Sen 2010; Stiglitz 2012; Atkinson 2015), terveystieteen (Marmot 2004; Wilkinson & Pickett 2009) ja sosiologian (Tilly 1998; Thernborn 2013; Dorling 2017) saralla. Samaan aikaan ylikansalliset organisaatiot, kuten OECD, Maailmanpankki ja Maailman terveysjärjestö, ovat osoittaneet huolensa eriarvoisuudesta (OECD 2008; Lagarde 2013; WHO 2008).

Suomessa eriarvoisuuskeskustelua ja -tutkimusta on viime vuosina vauhditettu suurimpien tiederahoittajien, Suomen Akatemian ja Koneen Säätiön, eriarvoisuuteen keskittyneillä ohjelmilla. Toisaalta eriarvoisuuskeskustelua ovat Suomessa oletettavasti hillinneet kansainvälisesti verrattuna anteliaat hyvinvointi-instituutiot, kuten eläke-, työttömyys- ja sairaskorvausjärjestelmät (Scruggs & Allan 2006), tasa-arvoistava koulujärjestelmä (Sarjala 2013), sekä hyvin toteutuva sukupuolten välinen tasa-arvo (Crompton ym. 2007). Suurelta osin angloamerikkalaista maailmaa koskevista eriarvoisuuskeskustelusta poiketen tuloerotkaan eivät ole Suomessa merkittävästi lisääntyneet 2000-luvulla, ainakaan Gini-kertoimella mitattuna (Tilastokeskus 2018). Ekonomisti Heikki Pursiainen (2018) mukaan Suomi saattaakin olla maailman viimeinen maa, jossa tarvitaan toimia eriarvoistumisen ratkaisemiseksi. Amerikan kollegat saattaisivat puolestaan edellä mainitun pohjalta lausua: ”if it ain’t broke, don’t fix it”.

Eriarvoistumista on kuitenkin tapahtunut Suomessakin. Tuloerot kasvoivat meillä huomattavasti vuosien 1995 ja 2000 välillä ja jäivät pysyvä-

sti aiempaa korkeammalle tasolle (Tilastokeskus 2018). Varallisuuserot ovat Suomessakin tuloeroja suuremmat, ja ne kasvoivat myös viimeisimmällä vuosien 2013–2016 mittausjaksolla (Tilastokeskus 2016). Myös sosiaaliryhmien väliset terveys- ja hyvinvointierot ovat joiltain osin jatkaneet kasvuaan 2000-luvulla. Tämä koskee erityisesti ennestäänkin suuria sosiaaliryhmittäisiä eroja elinajanodotteessa ja vältettävissä olevassa kuolleisuudessa (Tarkiainen ym. 2012; Tarkiainen ym. 2017; Lumme ym. 2018). Elossa oleminen taas on kovin ja tarkin hyvinvoinnin mittari, vaikka kuoleman olemuksestakin voidaan toki kiistellä, ja vaikka ihmiset lääkärillä käydessään saattavat haluta kuulla muutakin kuin olevansa elossa.

Kuten globaaleissa eriarvoistumisen kehityksuissa on usein havaittu (Deaton 2015), myös suomalaisessa eriarvoistumisessa kyse on suurelta osin terveyden ja hyvinvoinnin myönteisestä kehityksestä väestötasolla, josta osa väestöstä ei ole päässyt juuri lainkaan osalliseksi (Saari 2019). Tästä kasvaneesta välimatkasta parempi- ja huonompiosaisen välillä osa liittyy julkisen vallan vaikutettavissa oleviin tekijöihin, kuten viimesijaiseksi tarkoitettujen toimeentulotuen varaan juuttumiseen (Kuivalainen 2013) ja eroihin työelämän sisä- ja ulkopuolella olevien terveystalveluihin pääsyssä (van Doorslaer ym. 2006; OECD 2017). Lisäksi välimatkan kasvuun liittyy pitkälti julkisen vallan ulottumattomissa olevia tekijöitä, kuten yleinen valinnan mahdollisuuksien lisääntyminen ja elinpiirien eriytyminen (Kanninen 2012; Kortteinen & Vaattovaara 2015).

Suomalaiset eivät myöskään itse koe olevansa samassa veneessä (Saari 2017). Suomalaisessa eriarvoisuuskeskustelussa ei olekaan kyse vain ”akateemisesta pöhinästä”, vaan eriarvoisuus kiin-

nostaa myös kansaa ja sen myötä kansanedustajia. Eduskuntapuolueiden enemmistö arvioi eriarvoisuuden hiljattain Suomen suurimmaksi sisäisen turvallisuuden uhkaksi (Yle 2019), ja esimerkiksi Facebookin Eriarvoisuusvarasto-nimisessä keskusteluryhmässä on tätä kirjoittaessani tammikuussa 2019 yli seitsemäntuhatta jäsentä. Tosin molemmissa tapauksissa – kansan sekä heidän edustajiensa puheessa – eriarvoisuus käsitettä käytetään sekaisin esimerkiksi syrjäytymisen ja köyhyyden kanssa. Aihepiiri koetaan joka tapauksessa tärkeäksi.

Tutkimuskohde: eriarvoisuustyöryhmä

Eriarvoisuus nousi Suomessa äskettäin politiikan asialistalla. Vuoden alussa 2017 pääministeri Juha Sipilä asetti professori Juho Saaren kokoaman, pääosin sosiaalipolitiikkaa tekevien virastojen ja järjestöjen johtajista koostuvan työryhmän etsimään keinoja yhteiskunnallisen eriarvoistumisen pysäyttämiseksi (Valtioneuvoston viestintäosasto 2017). Kyseessä oli suomalaisittain uusi toimintatapa perinteisempään komiteatyöhön verrattuna, ja se tulee lähelle emerituskansleri Kari Rairion esittämiä näyttöön perustuvan päätöksenteon malleja (Valtioneuvoston kanslia 2014).

Tarkastelen tässä analyysissä kyseisen eriarvoisuustyöryhmän työskentelyn varhaista vaihetta, jossa haettiin näyttöä eriarvoistumisen pysäyttämiseksi.¹ Tarkemmin sanoen mielenkiintoni kohdistuu työn siihen vaiheeseen, jossa työryhmä arvioi ja arvotti eriarvoistumisen pysäyttämiskeinojen tehokkuutta ja toimeenpantavuutta. En tässä analyysissä vielä kiinnitä huomiota siihen, kuinka eriarvoistumisen pysäyttämiskeinot työryhmässä kehystettiin uudistusesitysten suuntaviivoiksi valtioneuvoston jatkovalmisteluun. Tarkoitukseni on tehdä erillinen artikkeli ideoiden kehystämisestä ja syöttämisestä politiikkaprosessiin sekä niiden saamasta vastaanotosta ja etenemisestä.

Käytän analyysissä systemaattisen tiedon etisinnän ideaalityyppinä hiukkasfysiikasta tunnetun Higgsin bosonin etsimistä ja lähes löytämistä. Ideaalityypillä en tarkoita mitään sellaista johon tulisi pyrkiä, vaan sen tarkoituksena on aut-

¹ Kiitän eriarvoisuustyöryhmän jäseniä siitä, että sain puuttua heidän työhönsä haastatteluiden verran, sekä siitä, että he eivät puuttuneet omaan työhöni haastattelulaineiston parissa millään tavalla. Työryhmän vetäjä Juho Saari ansaitsee kiitoksen mahdollisuudesta kurkistaa päätöksenteon reaali maailmaan ja anteeksipyyntöni raporttini pirstoutumisesta erillisiksi analyyseiksi yhden suunnitelmassa olleen koherentin case-tutkimuksen sijaan.

taa meitä ymmärtämään eriarvoistumisen pysäyttämiskeinojen etsimisen mahdollisuuksia ja reuna-ehtoja, vertaamalla sitä keinotekoiseen ideaaliin. Higgsin bosoni on mielestäni hyvä metafora universaalista, deduktiivisesti etenevästä ja täsmällisestä tiedon etsinnästä (ks. myös Morçöl 2015). Yhteiskunnalliset kysymykset taas ovat jo lähtökohtaisesti fysiikan ilmiöitä moniulotteisempia, koska ihmiset ovat itsessään monimutkaisia biologisia ja psykologisia systeemejä. Tämän lisäksi yhteiskunnalliset kysymykset koostuvat ihmisyksilöiden tietoisesta toiminnasta ja eri ihmisten välisistä suhteista. Hiukkasfysiikan alalla ei ole tällaisia tietoisia toimijoita eikä heidän välisiä suhteita, saati näiden tietoisien toimijoiden luomia organisaatioita ja instituutioita polkuriippuvuukseen.

Higgsin bosoni ja näytön hakeminen eriarvoistumisen pysäyttämiseksi

Suomalainen näyttöön perustuvan päätöksenteon tutkimus on toistaiseksi ollut vähäistä. Kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa näyttöön perustuvasta päätöksenteosta piiryy puolestaan usein karrikatyri, jossa tutkijat tuottavat aukottoman näytön jonkin käsillä olevan ilmiön suhteen, mutta poliitikot, virkamiehet ja muut yhteiskuntapolitiikkaa käytännössä tekevät toimijat eivät joko osaa tai halua toimia sen mukaisesti (vrt. Cairney 2016; Sanderson 2009; Pawson 2006). Näyttöön perustuvan päätöksenteon tutkimuksissa kiinnitetään kautta linjan niukasti huomiota yhteiskuntatieteellisen tutkimusnäytön rajoitteisiin ja tästä seuraaviin vaikeuksiin näytön hyödyntämisessä. Tässä analyysissä kiinnitän erityistä huomiota kolmeen tekijään, teoriaan, empiirisiin havaintoihin ja ulkopuoliseen toimeksiantoon, joilta osin oletan Higgsin bosonin etsimisen ja eriarvoistumisen pysäyttämisen prosessien vääjäämättä eroavan toisistaan.

Ensiksi Higgsin bosonista on olemassa universaali teoria (Hill & Lederman 2013). Teorian mukaan on olemassa alkeishiukkanen, joka on vastuussa kaikesta massasta koko universumissa. Se kuuluu niin sanottuun hiukkasfysiikan standardimalliin, jonka mukaan koko universumi koostuu peruspalikoista eli protoneista, neutroneista ja elektroneista, jotka taas koostuvat kvarkeista ja leptoneista. Kvarkit ja leptonit ovat jakamattomia, mutta ne eivät ole olemassaolon pohjalla, koska niiltä puuttuu synnynnäinen massa. Saadakseen massaa kaikkien hiukkasten täytyy kulkea

niin kutsutun Higgsin kentän läpi. Higgsin kenttä puolestaan vaikuttaa eri hiukkasiin eri voimakkuudella, mikä selittää erot (tai tässä yhteydessä eriarvoisuuden) hiukkasten massoissa. Hiukkasfysiikan standardimallin mukaan Higgsin kenttä tarvitsee välittäjähiukkasen vaikuttaakseen muihin hiukkasiin ja tätä välittäjähiukasta kutsutaan teoriassa Higgsin bosoniksi. Eriarvoistumisesta ei sen sijaan ole olemassa universaalia ja yleisesti hyväksyttyä teoriaa.

Toiseksi teorian paikkansapitävyyttä testattaessa oli Higgsin bosonin tapauksessa tuotettavissa täsmällisiä empiirisiä havaintoja (Gray & Mansoulié 2018). Kukaan ei voi nähdä alkeishiukkasia paljain silmin, ja ne esiintyvät äärimmäisen pieniä ajanjaksoja, joten niiden löytäminen vaatii aina deduktiivista päättelyä. Kesällä 2012 Euroopan hiukkasfysiikan tutkimuskeskuksen Cernin tutkijat ilmoittivat empiiristen havaintojensa pohjalta lähes löytäneensä Higgsin bosonin. Tutkijat vertasivat empiiristen kokeidensa tuloksia teoreettiseen malliinsa, ja tässä tapauksessa virheellisen esiintymän mahdollisuus oli yksi kolmesta miljoonasta. Jos tätä vertaa tyypilliseen empiirisessä yhteiskuntatieteessä käytettävään p-arvoon 0,05 (= yksi kahdestakymmenestä), saa käsityksen virheellisen esiintymän mahdollisuudesta. Silti fyysikot ilmoittivat yhteiskuntatieteilijän näkökulmasta vaatimattomasti ”lähes” löytäneensä tämän jumalhiukkasen.

Kolmanneksi Higgsin Bosonin etsiminen ei sisältänyt ulkopuolista toimeksiantoa (Gunion ym. 1990). Sen sijaan eriarvoistumisen pysäyttämistyöryhmän toimeksiantona oli yksinkertaistaen löytää toimeenpantavissa olevia keinoja eriarvoistumisen pysäyttämiseksi, julkisia menoja lisäämättä. Ehdotettavien toimenpiteiden tuli olla julkisen vallan toteutettavissa ja toimeksianto rajasi keinovalikoimasta pois laajoja kokonaisuuksia (ks. tarkemmin Valtioneuvoston kanslia 2018).

Hypoteesi

Analysini jämäköittämiseksi kiteytän edellä mainitut kolme tekijää tutkimushypoteesin muotoon: eriarvoisuustyöryhmän jäsenet kokevat universaalin teorian puuttumisen, empiiristen havaintojen epätasällisyyden ja/tai ulkopuolisen toimeksianton vaikuttavan negatiivisesti näytön hakemisessa eriarvoistumisen pysäyttämiseksi.

Aineisto ja menetelmä

Aineisto koostuu yhdeksästä eriarvoisuustyöryhmän jäsenen haastattelusta, jotka tein kesäkuussa 2017. Työryhmässä oli puheenjohtajan lisäksi 14 jäsentä, joille kaikille lähetin saman sisältöisen haastattelupyynnön sähköpostitse. Heistä viideltä en saanut vastausta, enkä myöskään lähettänyt heille muistutusviestiä. Tyydyin siis 64 prosenttiin eriarvoisuustyöryhmän (puheenjohtajan ulkopuolisesta) universumista. Yhdeksästä haastattelusta suoritin kuusi haastateltavien työpaikoilla kasvokkain ja kolme puhelimitse. Tein ennen haastatteluja puolistrukturoidun haastattelurunгон, jonka pohjalta esitin haastateltaville kysymyksiä, mainitsematta kuitenkaan hypoteesiani. Haastattelut kestivät puolesta tunnista tuntiin, ja nauhoitin ne kokonaisuudessaan haastateltavien suostumuksella. Litteroin jokaisen haastattelun sanasta sanaan.

Analysissani pyrin löytämään Ray Pawsonin ja Nick Tilley'n (2004) realistisen arvioinnin saralla käyttämiä konteksti-mekanismi-tulos-yhdistelmiä. Käytännössä koodasin Wordmuotoisiin haastatteludokumentteihin kohdat, joissa haastateltavat kuvasivat mekanismin, jonka myötä universaalin teorian puuttuminen, empiiristen havaintojen epätasällisyys tai ulkopuolinen toimeksianto vaikuttivat näytön hakemisessa eriarvoistumisen pysäyttämiseksi. Tässä yhteydessä kiinnitin erityistä huomiota kontekstiin, jossa mekanismi toteutui. Lopuksi koostin vahvat konteksti-mekanismi-tulos-yhdistelmät jokaiseen hypoteesin kolmeen osaan liittyen. Vahvuus tarkoitti tässä yhteydessä selvästi kuvattua yhteyttä mekanismin ja tuloksen välillä. Valitettavasti tässä tutkimuksessa toisen tutkijan ei ollut mahdollista yrittää toistaa tekemääni analyysia. Tällainen tutkija-triangulaatio olisi mielestäni suotavaa, mutta lupasin haastattelemilleni eriarvoisuustyöryhmän jäsenille olla luovuttamatta aineistoa muille. Tulossiossa esitän sitaatteja haastatteluista menetelmäni sekä saamieni tulosten havainnollistamiseksi. Olen merkinnyt sitaatteihin kontekstin, mekanismin ja tuloksen kursiivilla ja poistanut sitaattien keskeltä omat vastauksiin liittyvät jatkokesymykseni. Saamani tulokset esittelen hypoteesini osien mukaisesti.

Tulokset

Universaalin teorian puuttuminen

Kaksi työryhmän jäsenistä tunnisti universaalin eriarvoistumisteorian puuttumisen ja liitti sen yleisempään yhteiskuntatieteellisen tiedon luonteeseen. Toinen heistä esitti asian seuraavasti:

”Minkäänlaiset universaalit yleistyksiset ovat eriarvoisuus-kysymyksissä aina [konteksti] lähes mahdottomia. Yleistäminen on vaikeaa, koska yhteiskunnat ovat niin monimutkaisia ja vaikeasti mitattavia ja eriarvoisuus kumpuaa nimenomaan sieltä yhteiskuntien hyvinkin erilaisista rakenteista ja kulttuureista ja olosuhteista ja niihin liittyvistä muutoksista [mekanismi]. (...) Sitten toisaalta, vaikka universaalit teoriat ovat lähes mahdottomia, niin tietynlaiset kontekstiherkät yleistyksiset ovat kyllä mahdollisia ja käyttökelpoisia. Ymmärrys yhteiskunnallisista kysymyksistä on aina tieteellisessä mielessä hyvin vajavaista [tulos], mutta tämän kanssa on vain elettävä ja tehtävä sitten mahdollisimman vähän haittaa vaillinaisella ymmärryksellä.”

Kolmas työryhmän jäsen puolestaan korosti yhteisen ymmärryksen puutetta työryhmän sisällä:

”Tässä koko ryhmän työskentelyssä [konteksti] suurin ongelma on ollut se, että yhteistä pohdinta-aikaa ei ole juurikaan. Se johtaa siihen, että koko ryhmän yhteistä asiantuntemusta ei ole kehitetty ja käytetty niin paljon hyväksi kuin olisin toivonut. (...) Alkuun olisi ehdottomasti kaivattu keskustelu-aikaa, jotta olisi ollut mahdollista ymmärtää muiden asiantuntemusta. Nyt on menty siten, että vastuuhenkilöt ovat heittäneet ehdotuksia ranskalaisilla viivoilla ja sitten on käyty ne läpi kokouksissa. Siellä ei kunnollista debattia ja kehitteilyä olla niiden pohjalta käyty siitä peruskysymyksestä, että mitä on eriarvoisuus [mekanismi]. Eriarvoisuutta on sinänsä käsitelty erittäin vähän. Meidät oli jaettu tietyihin ryhmiin, eikä me sitten käyty enää käsitteen avaamista läpi. (...) Että se olisi kyllä hyvä jossain vaiheessa prosessia katsoa. Voi olla joitain sellaisia asioita joista ei ole yhteistä ymmärrystä tai mitä me ei lainkaan olla edes käsitelty [tulos].”

Empiiristen havaintojen epätasällisuus

Vastoin hypoteesiani, yksi työryhmän jäsenistä kuvasi eriarvoistumista ja sen pysäyttämiskeinoja koskevat empiiriset havainnot riittävän täsmällisiksi:

”Kyllä tässä tehdään koko ajan simulointeja ja kustannuslaskelmia pienemmissä sivuryhmissä ja etenkin meidän omia tutkijoita on hyödynnetty [konteksti]. Niillä simuloineilla on sitten konkreettisia vaikutuksia ainakin meidän tekemiin toimenpide-ehdotuksiin [tulos]. Esimerkiksi meillä oli edellinen ehdotus lapsiperheiden osalta se, että lapsilisät ja eri etuuksiin liittyvät lapsikorotukset yhdistetään ja laitetaan verolliseksi. Siitä me tehtiin simulointeja niiden efektiivisistä vaikutuksista ja todettiin että sitä ei kannata laittaa verolle, koska se kaikkein eniten hyödyttää hyvätuloisia [mekanismi].”

Toinen työryhmän jäsen kuitenkin korosti eriarvoistumista ja sen pysäyttämistoimia koskevien empiiristen havaintojen epätasällisyyttä:

”Lähinnähän me joudutaan ryhmässä [konteksti] arvailemaan, että millaiset toimet voisivat olla tehokkaita ja vaikuttavia. Tieteellisestä kirjallisuudesta on löytynyt erittäin vähän vetoapua. Iso osa siitä on kuvailevaa tutkimusta, eikä sen perusteella voi aina sanoa paljokaan edes tietyn eriarvoistumisongelman koosta, saatikka sitten ehdotettavien toimenpiteiden tehokkuuden osalta [mekanismi]... Tutkijoille näyttö tarkoittaa tietenkin nimenomaan tutkimusnäyttöä, mutta tässä yhteiskunnallisia ratkaisuja haettaessa näyttönä käytetään sitten myös asiantuntijalausuntoja ja kaikkea muuta käyttökelpoista [tulos].”

Kolme muuta työryhmän jäsentä korosti puolestaan näytön pirstaleisuutta. Yksi heistä esitti asian näin:

”Suurelta osin on jäänyt puuttumaan näyttö siitä, kuinka eri toimenpide-ehdotukset toimivat yhdessä [tulos] eriarvoistumisen pysäyttämisen näkökulmasta. Suurin haastehan tässä on se, että samaan aikaan tehdään paljon ehdotuksia, eikä työryhmän muilla jäsenillä ole näitä meidän laskelmia toistaiseksi tiedossa, eikä mulla ole tiedossa muiden laskelmia [mekanismi 1], mutta olisi kyllä kiva nähdä niitä. Lisäksi samaan aikaan on vielä muita rinnakkaisia uudistuksia menossa, jotka vaikuttavat myös ja joista tätä eriarvoisuusprosessia on vaikea kokonaan erottaa [mekanismi 2], esimerkiksi sote-uudistus... Vaikka me ei koskaan voida saavuttaa mitään täydellistä tietoa, niin prosessin tässä vaiheessa täytyy vaan alkaa vetää joltainkoja yhteen ja työstää synteesiä [konteksti], kun toimenpide-ehdotusten hyvyshän riippuu osaltaan myös oikean abstraktiotason saavuttamisesta.”

Ulkopuolinen toimeksianto

Vastoin hypoteesiani, yksi työryhmän jäsenistä kuvasi ulkopuolisen toimeksiannon vaikuttaneen näytön hakemiseen positiivisesti:

”Työryhmällä on tähän hommaan [konteksti] nyt sinänsä vahva mandaatti nostaa esiin tärkeitä asioita [mekanismi]... Ihan riittävää se näyttö on sinänsä ollut jo pitkään, eikä ne asiat ole välttämättä hirveästi muuttuneet, mutta tässä on paljon nyt mukana asioita, jotka ovat odotaneet pinnalle nostamista ainakin kymmenen vuotta [tulos].”

Kaksi muuta työryhmän jäsentä sen sijaan kuvasi toimeksiannon rajaavan ryhmän agenda liiaksi. Toinen heistä esitti asian seuraavasti:

”Pois jäi esimerkiksi kokonaan sosiaali- ja terveyspalvelut, ikääntyneet ja työn murros. Myös iso kuva verotuksesta jäi valitettavasti kokonaan ulkopuolelle [tulos 1]. (...) Sanotaan näin, että tietynlainen poliittisen tarkoituksenmukaisuuden varjo myös leijuu siellä yläpuolella ja kontrolloi mitä saa sanoa ääneen [tulos 2]. Se ei ole ääneen lausuttua, mutta se tulee välillisesti. Ryhmän asettajahan on

poliittinen taho ja tässä tehdään tietyille poliittisille päätäjille sitä kauraa jota rouskuttaa [konteksti]. (...) Päätöksiä siitä, mitä ehdotuksia jatketaan ja mitä ei, ei ole hirveästi perusteltu. Nekin varmaan syntyvät valtioneuvostossa. Mä oon ajatellut että toikin oli sitten varmaan siellä kirjattu, että mennään noin [mekanismi]. En ole sitä käynyt kyseenalaistamaan.”

Lisäksi yksi työryhmän jäsenistä kuvasi poliitisten muutosten vaikutusta näytön hakemiseen:

”Sinänsä hyvä että tämä prosessi [konteksti] on ollut nopeampoinen, niin tilanne ei ole ehtinyt muuttua, kuten kävi Sata-komitealle, joka istui kaksi vuotta... tässä meidän prosessin aikanahan hallitus muuttui perusuomalaisten muutoksen myötä [mekanismi]. Jotain sellaista olisi siis saattanut lähinnä maahanmuuton kohdalla ainakin mieltä ja mennä läpikin, joka toimenpide-ehdotuksista jo aiemmin jätettiin pois toimeenpantavuuden vuoksi [tulos].”

Pohdinta

Osa haastattelemistani eriarvoisuustyöryhmän jäsenistä tunnisti universaalien eriarvoistumisteorian puuttumisen, mutta en varsinaisesti löytänyt tukea hypoteesilleni universaalien teorian puuttumisen negatiivisesta vaikutuksesta näytön hakemisessa eriarvoistumisen pysäyttämiseksi. Sen sijaan hypoteesilleni empiiristen havaintojen epätasällisuuden ja ulkopuolisen toimeksiannon negatiivisesta vaikutuksesta löysin sekä tukea että päinvastaista näyttöä.

Tuloksessa universaalien eriarvoistumisteorian puuttumisesta nousi keskeisesti esiin yleistämisen vaikeus ja kontekstin merkitys yhteiskuntatieteissä. Haastateltavat korostivat, että näyttöön perustuvien päätösten kohdalla tulee hakea kontekstuaalista näyttöä, eivätkä he tuntuneet ylipäänsä uskovan mahdollisuuteen universaalista eriarvoistumisteoriasta.

Yhteiskuntatieteellisessä keskustelussa Gary King kollegoineen (1994) ja Bent Flyvbjerg (2001) edustavat ehkäpä näkyvimmin poikkeavia teoreettis-metodologisia näkökantoja asian suhteen. Kingin ja kollegoiden mukaan yhteiskuntatieteiden perimmäinen tarkoitus on luonnontieteiden tavoin tuottaa paikkansapitäviä päätelmiä ja näiden eri tieteenalojen yhtymäkohta löytyy nimenomaan teoriasta ja tieteellisestä menetelmästä. Tieteellisiä päätelmiä koskevat säännöt myös sopivat heidän mukaansa niin määrällisiin kuin laadullisiin tutkimusotteisiin. Flyvbjerg puolestaan kyseenalaistaa tällaisen yhtenäistieteen mahdollisuuden ja muistuttaa, että toistasataa vuotta

kestäneistä yrityksistä huolimatta yhteiskuntatieteilijät eivät ole onnistuneet luomaan sen paremmin yhtenäistä teoreettista kuin menetelmällistäkään viitekehystä. Hänen mielestään yhteiskuntatieteiden ei pitäisi edes yrittää matkia luonnontieteitä, koska ei ole mahdollista kehittää kumuloituvia ja ennustavia yhteiskuntatieteellisiä teorioita. Flyvbjerg viittaa Thomas Kuhnin (1970) havaintoihin luonnontieteiden kehittymisestä paradigmasta toiseen (esim. maakeskeisestä aurinkokeskeiseen) ja tällaisen kehityksen mahdottomuudesta yhteiskuntatieteissä. Kuhn kuvasikin yhteiskuntatieteet esiparadigmaattisiksi, koska niillä ei ole ikinä ollut yhtä tieteenalan edustajien valtaosan hyväksymää normaalitieteen vaihetta, jonka aikana teoriat kypsyvät ja hioutuvat. Puoli vuosisataa sitten kirjoitettuna Kuhnin tilannekuvaus vaikuttaa tämän tutkimuksen perusteella edelleen osuvalta, ja yhteiskuntatieteitä onkin jo pitkään ja melko yleisesti kutsuttu moniparadigmaisiksi tieteksi (Ritzer 1975).

Yksi eriarvoisuustyöryhmän jäsenistä kuvasi käsitteen *abstraktio* käyttöä pitkälti samassa merkityksessä kuin realistisen arvioinnin saralla puhutaan *ohjelmateorioista* (ks. esim. Pawson 2006). Abstraktiota käytettiin hänen mukaansa ensinnäkin vedettäessä yhteen löydettyä näyttöä ja rakennettaessa näytön pohjalta eriarvoistumisselityksiä. Tässä yhteydessä näyttöä eriarvoistumisen lopputuloksesta ja tapahtuneesta prosessista saatiin usein eri lähteistä, ja useista lähteistä saadun tiedon yhteen vetäminen vaati abstraktiota. Toisaalta abstraktiota käytettiin myös luotaessa malleja siitä, kuinka hahmotellut toimenpide-ehdotukset voisivat toimia. Kerättyä empiiristä näyttöä käytettiin tässä yhteydessä monella tapaa testaamaan, uudelleenmuotoilemaan ja tyrmäämään syntyneitä ratkaisuehdotuksia. Oleellista tässä oli nähdäkseni nimenomaan analyttinen prosessi, jossa erilaista empiiristä näyttöä asetettiin vastakkain, tuomittiin ja yhdistettiin, eli realistisen arvioinnin käsitteillä tehtiin näytön synteesiä. Vaikka työryhmässä ei kyseisen jäsenen mukaan puhuttu mitään teorioista ja niiden roolista prosessissa, niin oman tulkintani mukaan näytön synteesi eteni nimenomaan teorian muodostuksen eikä puhtaasti empiiristen havaintojen ja numeroiden murskaamisen kautta. Itse asiassa ryhmän tuottamat toimenpide-ehdotukset eriarvoistumisen pysäyttämiseksi muistuttavat paljolti ohjelmateorioita, joita prosessin aikana muokattiin empiirisen näytön mukaisesti. Ja vaikka prosessin tulok-

sena oli pitkä lista hyvinkin erilaisilta näyttäviä ohjelmateorioita (Valtioneuvoston kanslia 2018), niin pintaa rapsuttamalla niiden kaikkien pääasiallinen vaikuttava ainesosa voidaan tiivistää porkkanaksi, kepinksi ja/tai valistukseksi.

Lyhyesti sanottuna universaalien eriarvoistumisteorian puuttuminen siis tunnistettiin, mutta sellaista ei kaivattu, ja ohjelmateorioita ei käsitteellisesti tunnistettu, mutta sellaisia käytettiin.

Empiiristen havaintojen täsmällisyyden osalta tuloksissa korostui erityisesti näytön pirstaleisuus. Ensiksi prosessi ei haastateltavien mukaan aina toteuttanut matematiikan opettajan neuvoa ”näyttää kuinka on päätytty tulokseen”. Eri toimenpide-ehdotusten kanssa työskennelleet ihmiset käyttivät hyvinkin erilaisia lähteitä ja aineistoja omia toimenpide-ehdotuksia työstäessään mutta eivät haastateltujen mukaan kaikissa tapauksissa avanneet työskentelyprosessiaan muille. Näin ollen muilla työryhmän jäsenillä ei ollut mahdollisuutta päätellä, kuinka toimenpide-ehdotuksiin oli tarkkaan ottaen päädytty tai mistä toimenpide-ehdotuksiin tehdyt muutokset tarkkaan ottaen johtuivat. Toiseksi samaan aikaan oli käynnissä muita prosesseja, kuten sosiaali- ja terveydenhuoltouudistus, joista eriarvoistumisen pysäyttämisprosessia oli haastateltujen mukaan vaikea kokenaan erottaa. Eriarvoisuustyöryhmän toimenpide-ehdotukset muodostivat jo itsessään monimutkaisen kokonaisuuden, jonka yhteisvaikutuksia oli haastateltujen mukaan vaikea arvioida. Sen lisäksi tätä monimutkaista kokonaisuutta valmisteltiin samanaikaisesti muiden monimutkaisten uudistuskokonaisuuksien kanssa, joiden yksityiskohdista, saati yhteisvaikutuksista eriarvoistumiseen, työryhmän jäsenillä ei ollut tarkkaa käsitystä.

Empiiristen havaintojen täsmällisyyden osalta yksi työryhmän jäsenistä piti heidän itse tekemiään simulointeja riittävän täsmällisenä päätöksenteon perustana. Toinen työryhmän jäsenistä ei puolestaan kokenut saavansa juurikaan apua empiirisistä tutkimuksista. Hänen mukaansa tieteellinen näyttö onkin usein vain yksi relevantti näytön muoto yhteiskuntapolitiittisissa kysymyksissä. Tutkimusmaailmassa sana näyttö käsitetään usein lähes synonyymiksi sanalle tutkimus, mutta poliitikoille, virkamiehille ja muille yhteiskuntapolitiikkaa käytännössä tekeville toimijoille näyttö tarkoittaa haastateltavan mukaan usein myös esimerkiksi kollegoiden tietämystä käytännön asioista, oppeja muualta maailmasta, julkista mielipidettä, harmaata kirjallisuutta, raakadataa, asiantuntija-

kommentteja tai omaa ymmärrystä politiikkaprosessista. Lisäksi kyseinen haastateltava toi esiin, ettei mikään määrä tieteellistä näyttöä yleensä sinänsä ratkaise yhteiskunnallisia kysymyksiä, vaan päätöksentekijöiden on aina tehtävä päätöksensä jonkinasteisessa epävarmuuden tilassa. Toisinaan vahva tieteellinen näyttö ilmiön jostain puolesta voi hänen mukaansa jopa vaikeuttaa valintaa, eikä tutkimusmaailmassa ole lainkaan harvinaista keskittyä vain monimutkaisten yhteiskunnallisten kysymysten yhteen puoleen (Geyer & Cairney 2015; Cairney 2016). Kaiken kaikkiaan kyseinen haastateltava ei siis kokenut olemassa olevaa empiiristä tutkimusta riittävän täsmälliseksi, mutta ei toisaalta myöskään uskonut minkäänlaisen tutkimustiedon sinänsä ratkaisevan yhteiskunnallisia kysymyksiä.

Tutkimuskirjallisuutta lukemalla eriarvoisuus vaikuttaa olevan niin monisyinen ilmiö, että tutkijoiden kesken ei ole vahvaa konsensusta Suomen nykytilasta, saati nykytilan muuttamisen mahdollisista vaihtoehdoista (ks. esim. Lähde & Vehkoo 2018; Blomgren ym. 2014; Lempiäinen & Silvasti 2014; Hänninen ym. 2010). Toisaalta, vaikka tällainen konsensus tutkijoiden kesken saavutettaisiin, olisi näyttöä politiikkaa tehtäessä luultavasti mahdollista edelleen ymmärtää ja käyttää eri tavoin. Itselleni on luontevaa määrittellä näyttö yleisesti ottaen informaation tukemaksi väitteeksi. Tällöin ero tieteelliseen näyttöön syntyy siitä, että käytetty informaatio on tuotettu tietyllä tavalla. Tällöin tullaan myös nopeasti kysymyksiin tieteellisten menetelmien hierarkiasta. Esimerkiksi itse opiskelemani kansanterveystieteen alalla hierarkian huipulla nähdään yleisesti olevan tunnustetut kontrolloidut tutkimukset ja suuriin pitkän aikavälin yksilöseurantoihin nojaavat havaintotutkimukset. Sen sijaan poliitikot, virkamiehet ja muut yhteiskuntapolitiikkaa käytännössä tekevät toimijat eivät kaikki ole välttämättä tietoisia näistä tieteen sisäisistä näytön hierarkioista, eikä myöskään yhteiskuntatieteiden laajempi kenttä ole suinkaan yksimielinen näytön hierarkiasta (Sanderson 2009). Nick Axford ja Ray Pawson (2014) esimerkiksi korostavat yhtäältä tehokaiden ja toisaalta toimeenpantavissa olevien toimenpide-ehdotusten vaativan näytön väistämättä eroavan toisistaan, ja jälkimmäisen vaativan satunnaistettujen kokeiden sijaan esimerkiksi palveluiden käyttäjien, tuottajien ja intressiryhmien omaehtoista kuulemistä. Ray Pawsonin (2006) mukaan on myös yleisemmin ottaen syytä pitää kirk-

kaana näyttöön perustuvan päätöksenteon ero sen innoittajana toimivaan näyttöön perustuvaan lääketieteeseen. Hänen mukaansa lääketieteelliset kokeet ovat yleensä toistettavissa, kun taas yhteiskunnalliset interventiot toimivat usein keskeisesti toteuttajiensa ja kohteidensa tulkintojen välityksellä. Näin ollen yhteiskunnallisen intervention toimivuus riippuu usein nimenomaan siitä, kuinka hyvin sen sisältämä idea ymmärretään ja otetaan vastaan, eikä vain intervention kohteena olevissa ihmisissä, vaan myös heidän välisissä suhteissaan ja laajemmin ottaen yhteiskunnan organisaatioissa ja instituutioissa.

Koska eriarvoisuustyöryhmällä ei ollut vuosikausia aikaa tehdä täydellistä koontia kaikesta mahdollisesta, oli priorisointi välttämätöntä. Priorisoinnissa auttoi yhden työryhmän jäsenen mukaan ulkopuolelta tullut tiukkaan rajattu toimeksianto. Tämä antoi hänen mukaansa vahvan mandaatin nostaa agendalle asioita, joiden osalta tieteellinen näyttö oli ollut riittävän vahvaa jo pitkään. Toisaalta ulkopuolisen toimeksiannon kuvattiin rajaavan työryhmän agendaa liikaa par-

haiden eriarvoistumisen pysäyttämiskeinojen löytämiseksi. Molemmat toimeksiantoa liian rajavana pitäneet eriarvoisuustyöryhmän jäsenet näkivät ongelmalliseksi lähtökohdan, jossa heidän tuli tuottaa rajatun keinovalikoiman puitteissa välittömästi toimeenpantavissa olevia ratkaisuehdotuksia.

Lisäksi yksi työryhmän jäsenistä kuvasi maan hallituksessa tapahtuneen muutoksen vaikutusta näytön hakemiseen työryhmässä. Hänen mukaansa ”jotain sellaista olisi siis saattanut lähinnä maahanmuuton kohdalla ainakin miettiä ja mennä läpikin, joka toimenpide-ehdotuksista jo aiemmin jätettiin pois toimeenpantavuuden vuoksi”. Sitaatti tiivistää hyvin yhden keskeisen eron Higgsin bosonin etsimisen ja eriarvoistumisen pysäyttämisen prosessien välillä. Jälkimmäisessä prosessissa pääosin sosiaalipolitiikkaa tekevien virastojen ja järjestöjen johtajista koostuva työryhmä joutui perustumaan näkemyksensä näytön ohella paljolti siihen, mikä oli kyseisellä hetkellä poliittisesti mahdollista.

KIRJALLISUUS

Atkinson, Anthony Barnes (2015) *Inequality: What can be done?* Cambridge, MA: Harvard University Press.

Axford, Nick & Pawson, Ray (2014) Are randomised control trials essential in policy making? SRA: Research Matters 1.6.2014. <http://the-sra.org.uk/wp-content/uploads/SRA-Research-Matters-June-2014.pdf> (luettu 24.1.2019)

Blomgren, Jenni & Hiilamo, Heikki & Kangas, Olli & Niemelä, Mikko (2014) Finland: Growing Inequality with Contested Consequences. In Wiemer Salverda & Brian Nolan & Daniele Checchi & Ivo Marx & Abigail McKnight & István György Tóth & Herman van de Werfhorst (eds.). *Changing Inequalities & Societal Impacts in Rich Countries. Thirty Countries' Experience.* Oxford: Oxford University Press, 222–247.

Cairney, Paul (2016) *The Politics of Evidence-Based Policy Making.* London: Palgrave Macmillan.

Crompton, Rosemary & Lewis, Susan & Lyonette, Claire (2007) *Women, Men, Work and Family in Europe.* New York, NY: Palgrave Macmillan.

Deaton, Angus (2015) *The Great Escape: Health, Wealth, and the Origins of Inequality.* Princeton: Princeton University Press.

Doorslaer, Eddy van & Masseria, Critina & Kool-

man, Xander & the OECD Health Equity Research Group. *Inequalities in access to medical care by income in developed countries.* CMAJ 174, 177–183.

Dorling, Danny (2017) *The Equality Effect: Improving life for everyone.* Oxford: New Internationalist Publications Ltd.

Flyvbjerg, Bent (2001) *Making Social Science Matter: Why Social Inquiry Fails and How it Can Succeed Again.* Cambridge: Cambridge University Press.

Geyer, Robert & Cairney, Paul (2015) *Handbook on Complexity and Public Policy.* Cheltenham: Edward Elgar.

Gray, Heather & Mansoulié, Bruno (2018) *The Higgs boson: the hunt, the discovery, the study and some future perspectives.* CERN ATLAS 4.7.2018. <https://atlas.cern/updates/atlas-feature/higgs-boson> (luettu 24.1.2019)

Gunion, John & Haber, Howard & Kane, Gordon & Dawson, Sally (1990) *The Higgs hunter's guide.* Boulder, CO: Westview Press.

Hill, Christopher & Lederman, Leon (2013) *Beyond the God Particle.* Amherst, NY: Prometheus Books.

Hänninen, Sakari & Palola, Elina & Kaivonurmi, Maija (2010) *Mikä meitä jakaa? Sosiaalipolitiikka kilpailuvälillä.* Helsinki: Terveystien ja hyvinvoinnin laitos.

- Kanniainen, Vesa (2012) Miksi oikeudenmukaisen maailman rakentaminen on niin vaikeaa? *Yhteiskuntapolitiikka* 77 (5), 574–577.
- King, Gary & Keohane, Robert & Verba, Sidney (1994) *Designing Social Inquiry: Scientific Inference in Qualitative Research*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Kortteinen, Matti & Vaattovaara, Mari (2015) Segregaation aika. *Yhteiskuntapolitiikka* 80 (6), 562–574.
- Kuhn, Thomas (1970) *The Structure of Scientific Revolutions*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Kuivalainen, Susan (2013) Toimeentulotuki 2010-luvulla. Tutkimus toimeentulotuen asiakkuudesta ja myöntämiskäytännöistä. Raportti 9/2013. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Lagarde, Christine (2013) A New Global Economy for a New Generation. The World Economic Forum, Davos, Switzerland, 23.1.2013.
- Lempiäinen, Kirsti & Silvasti, Tiina (2014) Eriarvoisuuden rakenteet: haurastuvat työmarkkinat Suomessa. Tampere: Vastapaino.
- Lumme, Sonja & Manderbacka, Kristiina & Karvonen, Sakari & Keskimäki, Ilmo (2018) Trends of socioeconomic equality in mortality amenable to healthcare and health policy in 1992–2013 in Finland: a population-based register study. *BMJ Open* 8, e023680. doi: 10.1136/bmjopen-2018-023680.
- Lähde, Ville & Vehkoo, Johanna (2018) Jakautuuko Suomi? Eriarvoisuus tutkijoiden, toimittajien ja taiteilijoiden silmin. Helsinki: Into kustannus.
- Marmot, Michael (2004) Status syndrome: How your social standing directly affects your health? London: Bloomsbury.
- Morçöl, Göktü (2015) Can we discover the Higgs boson of public policy or public administration theory? A complexity theory answer. In Robert Geyer & Paul Cairney (eds.) *Handbook on Complexity and Public Policy*. Cheltenham: Edward Elgar, 78–91.
- OECD (2008) *Growing unequal?* Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.
- OECD (2017) *Finland: Country Health Profile 2017, State of Health in the EU*. Paris: OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264283367-en> (luettu 24.1.2019)
- Pawson, Ray (2006) *Evidence-Based Policy: A Realist Perspective*. London: SAGE Publications Ltd.
- Pawson, Ray & Tilley, Nick (2004) *Realist Evaluation*. In Sandra Mathison (ed.) *Encyclopaedia of Evaluation*. Newbury Park, CA: SAGE Publications Ltd.
- Pursiainen, Heikki (2018) Juho Saaren työryhmä taistelee kuviteltua eriarvoisuutta vastaan. MustRead. <https://www.mustread.fi/artikkelit/juho-saaren-tyoryhma-taistelee-kuviteltua-eriarvoisuutta-vastaan/> (luettu 24.1.2019)
- Ritzer, George (1975) *Sociology: A Multiple Paradigm Science*. *The American Sociologist* 10 (3), 156–167
- Saari, Juho (2017) *Sosiaaliturvariippuvuus: sosiaalipummit oleskeluyhteiskunnassa?* Tampere: Tampere University Press.
- Saari, Juho (2019) *Hyvinvointivaltio eriarvoistuneessa yhteiskunnassa*. Toimi-hankkeen selvityshenkilön raportti. Valtioneuvoston kanslia. <https://vnk.fi/documents/10616/5698452/Selvityshenkilö+Juho+Saaren+raportti+30.1.2019+-+Hyvinvointivaltio+eriarvoistuneessa+yhteiskunnassa/4d051e27-3c18-7647-90c7-fd87efff4d3b> (luettu 24.1.2019)
- Sanderson, Ian (2009) Intelligent policy making for complex world: Pragmatism, evidence and learning. *Political Studies* 57, 699–719.
- Sarjala, Jukka (2013) Equality and Cooperation: Finland's Path to Excellence. *American Educator* 37, 32–36.
- Scruggs, Lyle & Allan, James (2006) Welfare-state decommodification in 18 OECD countries: a replication and revision. *Journal of European Social Policy* 16 (1), 55–72.
- Sen, Amartya (2010) *The idea of justice*. London: Penguin Books.
- Stiglitz, Joseph (2012) *The price of inequality: How today's divided society endangers our future*. New York, NY, W.W. Norton & Company.
- Tarkiainen, Lasse & Martikainen, Pekka & Peltonen, Riina & Remes, Hanna (2017) Sosiaaliryhmien elinajanodote-erojen kasvu on pääosin pysähtynyt. *Suomen Lääkärelehti* 72 (9), 588–593.
- Tarkiainen, Lasse & Martikainen, Pekka & Laaksonen, Mikko & Valkonen, Tapani (2012) Trends in life expectancy by income from 1988 to 2007: decomposition by age and cause of death. *Journal of Epidemiology and Community Health* 66, 573–578.
- Therborn, Göran (2013) *The killing fields of inequality*. Cambridge, MA: Polity Press.
- Tilastokeskus (2016) *Koritalouksien varallisuus*. http://www.stat.fi/til/vtutk/2016/vtutk_2016_2018-06-05_tie_001_fi.html (luettu 24.1.2019)
- Tilastokeskus (2018) *Tuloerojen kehitys Suomessa 1966–2016*. http://www.stat.fi/til/tjkt/2016/01/tjkt_2016_01_2017-12-20_kat_001_fi.html (luettu 24.1.2019)
- Tilly, Charles (1998) *Durable Inequality*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Valtioneuvoston kanslia (2014) *Näyttöön perustuva päätöksenteko – suomalainen neuvonantojärjestelmä*. Valtioneuvoston kanslian raporttisarja 3/2014. https://vm.fi/documents/10616/1098657/R0314_Näyttöön_net.pdf/28914a71-9c64-4c30-a78a-bd-d7b863e359?version=1.0 (luettu 24.1.2019)
- Valtioneuvoston kanslia (2018) *Eriarvoisuutta käsittelevän työryhmän loppuraportti*. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 1/2018. <https://valtioneuvosto.fi/documents/10616/334456/eriarvoraportti-21032018/fd6f37c6-04d9-44db-99bb-53d54ef1ad1f> (luettu 24.1.2019)
- Valtioneuvoston viestintäosasto (2017) *Pääministeri asetti työryhmän etsimään ratkaisuja eriarvoistumisen pysäyttämiseksi*. https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/10616/paaministeri-asetti-tyoryhman-etsimaan-ratkaisuja-eriarvoistumisen-pysayttamiseksi_101_INSTANCE_3wysl-Lo1Z0ni_languageId=fi_FI (luettu 24.1.2019)

WHO (2008) Closing the gap in a generation: Health equity through action on the social determinants of health. Commission on Social Determinants of Health final report. Geneva: World Health Organization.

Wilkinson, Richard & Pickett, Kate (2009) *The Spirit Level: Why more equal societies almost always do*

better. London: Penguin Books.

YLE (2019) Ylen turvallisuuskysely. Puolueiden puheenjohtajien vastaukset ja perustelut. <http://data.yle.fi/dokumentit/Uutiset/Puoluejohtajien%20vastaukset%20-%20turvallisuuskysely2019.pdf> (luettu 24.1.2019)

TIIVISTELMÄ

Lauri Kokkinen: Eriarvoistumisen Higgsin bosonia etsimässä

Vuoden 2017 alussa pääministeri Juha Sipilä asetti työryhmän etsimään keinoja eriarvoistumisen pysäyttämiseksi. Tutkin kyseisen eriarvoisuustyöryhmän työskentelyn varhaista vaihetta käyttäen analyysini jäsentämisessä apuna Higgsin bosonin etsimistä. Tämän luonnontieteellisen etsinnän ideaaliryhmän pohjalta ennustin, että työryhmän jäsenet kokevat a) universaalien teorian puuttumisen, b) empiiristen havaintojen epätasällisuuden ja/tai c) ulkopuolisen toimeksiannon vaikuttavan negatiivisesti näytön hakemisessa eriarvoistumisen pysäyttämiseksi. Aineistona käytin yhdeksää ke-
säkuussa 2017 tekemääni eriarvoisuustyöryhmän jäse-

nen haastattelua. Analyysissäni pyrin löytämään niistä realistisen arvioinnin saralla käytettyjä konteksti-mekanismi-tulos-yhdistelmiä hypoteesini testaamiseksi.

Osa haastattelemistani eriarvoisuustyöryhmän jäsenistä tunnisti universaalien eriarvoistumisteorian puuttumisen, mutta en varsinaisesti löytänyt tukea hypoteesilleni universaalien teorian puuttumisen negatiivisesta vaikutuksesta näytön hakemisessa. Sen sijaan hypoteesilleni empiiristen havaintojen epätasällisuuden ja ulkopuolisen toimeksiannon negatiivisesta vaikutuksesta löysin sekä tukea että päinvastaista näyttöä. Analyysin lopuksi keskustelen näistä havainnoista aiemman näyttöön perustuvan päätöksenteon tutkimuksen pohjalta.